ئەو ڕووداوانەی تەنها کات و شوێنیان جیاوازە

*لاوانی کرکوك و دووبارەبوونەوە هەمان سیناریۆ

بەشدار عەلی

ناتواندرێ جیاوازیەك لە نێوان ژیانی لاوانی شارەکانی کوردستان و ژیانی لاوانی کەرکوك بەتایبەت بکرێت, چونکە موعانات و کێشەو گرفتەکانی لاوانی هەولێرو سلێمانی هەمان کێشەو گرفتە لاوانی کەرکوك گیرۆدەیی بوونە, کۆسپ و ڕێگری و دوژمنەکانی لاوان لە هەولێرو سلێمانی بە هەمان تفەنگ لە کەرکوك بۆ لاوانی ئەم شارە خۆیان قووت کردۆتەوە, ئەو یاساو دەستورانەی کە لەماوەی 15 ساڵی ڕابردوو لاوانی ئەم شارەی کردە ئیفلیج و خەون و خۆزگەکانی بەخاك سپاردوون و بە هەزارانی ناچار بە مەرگ کردو بە هەزارانی پەناهەندەی ولاٚتان کرد, ئێستا وەکو فریاد ڕەسێك بۆ لاوانی ئەم شارە پێناسە دەکرێت, چەقۆ کێشان و تیرۆرستانی ئیسلامی بەهەموو باڵەکانیەوە جگە لە کوێرایەتی جگە لە نەهامەتی و کۆت وزنجیر ناتوانێ ئیتر پروپاگەندەی هەموو ئەو هێزانە بە کردەوە لەهەموو ناوچەکانی تر کە دەسەلاٚتیان بەدەستەوە بووە تاقیکراوەتەوە, لەماوەی 30 ساڵەی دژی سەدام ئەم پەیامە بە ڕۆشنی هەستی پێکراوەو خەڵکی بەگشتی و لاوان بەتایبەتی دووچاری بێزارییەکی لەرادەبەدەر کردووە. بۆیە لێرەدا بە پێویستی دەزانم زیاتر قسە لەسەر ئەوە بکەین کە چۆن بتوانین لاوان و سەرجەم خەڵکی شاری کەرکوك لەم حاڵەتە دەروونیە خراپەو وەزعیەتە شلەژاوە دەربکێشینە دەرەوە کە خەریکە کۆمەڵگا بەرەو مەترسیە ترسناکەکان دەبات.بەهۆی دەوڵەمەندی شارەکە بە کەرەستەی خاوی سوتەمەنی و یەدەگەکەی هەموو ئەو هێزانە کە لەسەرەوە پەیامەکەمان ڕۆشن کردەوە بە دەوڵەتانی ناوچەو جیهانیش بگرە چاویان بڕیوەتە ئەم شارەو لە هەوڵی وێران کردنیدان, بۆ هەرچی زیاتر بە تاڵان بردنی سەروەت و سامانەکەی, نەك خزمەتکردن و باشترکردنی ژیانی خەڵکەکەی.

لە ئەنجامدا خەریکە جەنگێك ڕوودەدات کە خەڵکی شارەکە بخاتە نێو مەنجەنیقێکی ترسناکەوە, جا لەم دەورانەدا ئەم نەوەیەش وەکو نەوەکانی پێشتر کە ڕژێمە یەك لەدوای یەکەکان تەمەنەکەیانی بۆخۆیانی برد دەبێت گەنجایەتی خۆیان بدەنە دەست زەمەن و بیر لە ژیانی گەنجایەتی و حەزو خۆزگە و هیوایەتە بێ سنوورەکانیان نەکەنەوە, لەنێو ئاگرو سەرو کێشەی سوننەو شیعەو کورد و عەرەب و تورکمان ببنە قوربانی قازانج و بەرژەوەندی, کە هیچ پەیوەندییەکی بە ژیان و چارەنووسی ئەوانەوە نییە. ئومێد و چاوەڕوانیەکی زۆر لەنیگاو چاوی یەك بەیەکی لاوانی کەرکوکدا دەخوێندرێتەوە, بێزاری و نیگەرانیان خۆی لە خۆیدا مانای ئارەزووی دەستراگەیشتنیانە بە ژیانێکی ئارام و هێمن و ئازادو یەکسان, خۆپێشاندانەکانیان بەمانای دەست راگەیشتنە بەسەرجەم ئامێرەکانی خۆش گوزەرانی و نازو نیعمەتەکانی ژیان, توڕەبوونەکانیان مانای ئەوەیە کە شەڕو کێشەی تائیفی و مەزهەبی و لەنێو هزری ئەواندا جێگای نابێتەوەو ئەنجامدەرانیان ڕیسوان لای ئەوان. هەموو ئەمانە دەتوانێ ئاسۆیەکی گەش و پرشنگدار بکات نسیبی لاوانی ئەمڕۆی ئەم شارە سەرجەم شارەکانی تر.ئەوی زیاتر دڵخۆشکەرە لەم ناوەدا داواو خواست و هیواو کێشەکانی لە هەولێرو سلێمانی و کەرکوك و دهۆك و سەرجەم ناوچەکانی تر لە یەك خاڵدا یەك دەگرێتەوەو جیاوازییەکی جەوهەری تیایدا بەدی ناکرێ, وەکو لەسەرەتادا باسمان لێوە کرد ئەمەش دەتوانێ ڕێکخراوێکی بەهێزی یەکگرتووی سەراسەری لە دەوری ئەم خواست داوایانەی لێپێکبهێنرێت و بتوانێ لە ماوەیەکی کورتی زەمەنیدا ئەم مەترسییەی شەڕو تەفرەقەیە لەسەر خەڵکی ئەم شارە لابەرێت و ڕێگا نەدات زیاتر کێشەکان قووڵ ببنەوەو لاوانی شارەکانی تریش پەلکێشی نێو ئەم کێشانە بکات, چونکە دڵنیابن ئەگەر شەڕو کێشەی مەزهەبی و قەومی لە کەرکوکدا ڕووبدات ئەم هێزانەی کە لە ئیمکانیاتی مادی و مەعنەوی ئەم ولاٚتە بەهرەمەندن و چەندین ساڵە خەریکی چەك و سوپاو جبەخانەن بە موڵکی خەڵك, ئەوا لە کەربەلاو نەجەف و سلێمانی و هەولێر لاوان پەلکێش دەکەن بۆنێو ئەم سیناریۆ ڕەشە.لە جەنگی ڤێتنام بە هەزارەها لاو نەیانتوانی تەمەنی بەهاری خۆیان درێژە پێبدەن و لەگەڵ خەونەکانیان بەخاك سپێردران و دەسەلاٚتدارانیش هەر خەریکی ژیان کردن و فەرمانڕەوایی خۆیان بوون, لە جەنگی عێراق و ئێران بە هەزارەها لاو بە کەم ئەندامی و کولە مەرگی سەریان نایەوە..... ئیتر لەهەر شوێنێك شەڕو کێشەی تیا بێت بەتایبەتی کێشەی مەزهەبی و قەومی هەبێت و هێزەکانی نێو ئەم کێشانە دەمکوت نەکرێنەوە ئەوا سات لەدوای سات ئاسەوارەکانی بەسەر خەڵکەوە خراپترو ناخۆشترو ترسناکتر دەبێت.لە کەرکوك ئەم مەترسییەی کەباسمان کرد بەتەواوی لەنێو گەرەکانداو وە لەنێو یەك گەرەکدا هەستی پێ دەکرێت و ڕۆژانەش لە

پەرەسەندندایە, هێزە ڕەشەکانیش هەمیشە لە هەوڵی بردنە پێشەوەی بەرنامەو سیاسەتە دژ ئینسانیەکانی خۆیان دان لاوانی ئەم شارە بە پاڵپشتی سەرجەم شارەکانی تری کوردستان دەتوانین ئەم مێژووە پر لە شانازییە بۆخۆمان تۆمار بکەین. نەزمی نوێی دنیا وا خەریکە لە هەموو سوچێکی ئەم دنیایە گۆماوی خوێن بەرێ دەکات با ئێمە لێرەدا فریای خۆمان بکەوین چونکە دڵنیابن تەنهاو تەنها هێزی خۆمان, یەکگرتوویی خۆمان دەتوانێ لەم وەزعیەتە ناخۆشییەتەدا دەرمان بێنن, با بەیەکەوە رابین0

*لەصدامەوە تا مالکی, لە مالکیەوە بەرەو کوێ؟

خەڵك بۆ دادو بێدادی بوو لە دەسەڵاتە نەگریسەکەی بەعس؟ خەڵك بۆچی خوێنی خۆی کردە کاسەوە بۆ ڕووخانی ئەم ڕژێمە ؟کەم خێزان هەیە قوربانی نەدابێت بۆ لە دەسەڵات نەمانی ئەم ڕژێمە, ئەم قوربانیدانە بۆچی ؟ وەڵامی ئەم پرسیارانە ڕۆشنە کە ڕژێمی بەعس ڕژێمێکی دڕندە, چ کاریگەرییەکی کردە سەر کۆمەڵگای کوردستان و تەنانەت خودی کەسایەتی تاکەکان کەتاکو ئێستاش ئاسەواری بەسەریانەوە دیارە. بە زمانێکی سادەوە بەهۆی بەرنامەو پرۆگرامەکانی لە هەموو بوارەکانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتیو فەرهەنگی....هتد وای کرد کە لە چاوی ئێمەوە دڕندەترین دەسەڵات بێت. چونکە لەسەردەمی ئەم دەسەڵاتەدا ئازادیخوازان بە وەحشیانەترین شێوە هێرشیان کرایە سەر, ژنان و لاوان و منداڵان لەژێر دواکەوتووترین و کۆنەپەرسترین یاساو دەستوور و فەرهەنگ دەیان ناڵاند,ڕۆژە ڕەشی و ماڵوێرانیەکانی هەر دەورەیەکی تری ئەم دەسەڵاتە لەلایەکی تر بوەستێ..... ئیتر دواجار چارەنووسی ڕژێم و سەرانی دەسەڵاتەکە بە ڕۆژە ڕەشترین ساتەکانی تەمەنیان گەیشتن و بوونە پەند بۆ دەسەڵاتە هاوشێوەکانیان لە ناوچەکەو جیهان و خودی ناسیۆنالیزمی عەرەبی, لە ساڵی 1991ەوە ئەم دەسەڵاتە لای ئێمە لە کوردستان گۆڕی گوم کرد و ئەحزابەکانی بزوتنەوەی کوردایەتی دەسەڵاتیان گرتە دەست, بەڵام دیسانەوە هەموو داهاتی ولات خرایە خزمەتی بەرژەوەندی شەخسی و چەك و جبەخانەو شەرە بێ ماناکانیان, ئیتر لە دوای ڕاپەرین بەهۆی ئەم دەسەڵاتەوە وەزعیەتێك لە کوردستان هاتەکایەوە کەخەڵك ناچارکرا بۆ تەنها پاروونانێك, منداڵان لە لێشاو لە برسان دەمردن!, گەنجان و لاوان بەکۆمەڵ کۆچیان دەکرد, هەموو بەیەکەوە شەوورۆژیان دەخستە سەریەك, تەنها ژیانێکی مەمرەو مەژی بەنسیب بێت, لەلایەکی ترەوە بەردەوام کابوسی هاتنەوەی ڕژێمی بەعس بەسەر سەری خەڵکەوە بوو, چونکە کوردستان لەنێو سەرگەردانیەکدا ئۆقرەی گرتبوو کە نە دەوڵەتێکی سەربەخۆ بوو وە نە بەشێك بوو لە عێراق. ئیتر خەڵك لەبەر ئەم هۆکارانە فریای ژیانی خۆی نەدەکەوت و ئاگاداری زۆر لە ڕووداوەکان نەبوو, بەم جۆرە ئەحزابە ناسیۆنالیستی کوردی لاشەی خۆیان لە دەسەڵات ڕاکێشا تا ئەمڕۆ, بەڵام ئێستا تا ڕادەیەك وەزعیەت و گوزەرانی خەڵك لەچاو پێشتر تا ڕادەیەك باش بووە (هەر چەندە تا ئێستاش بە هەزاران خێزان لەخوار هێلی هەژاریەوە ژیان دەکەن), بەڵام لەڕووی کار دەست کەوتنەوە گۆڕانکاری بەسەرداهاتووە, ئیتر خەڵك داوای مافە سەرەتاییەکانی خۆی دەکات و دەپرسێت, ئەمانە لە 1991 بە کراشی دراوەوە هاتنەوە ئەم هەموو سەروەت و سامان و کۆشك و ڤێلاو سەیارەیان لە کوێ هێناوە؟! ئاوو کارەباو بەنزین و نەوت کە خۆمان لەژێر دەریای سوتەمەنیداین, بۆچی ببێت بە خەون و خەیاڵ؟! بۆچی خەڵکەکەی دەستیان بەساکارترین و سەرەتاترین ئامێرەکانی سەردەمەوە نەگات و ئەم بەرپرسانەی ئەمرۆش لەژیانی شاهانەو فیرعەونانە بژین؟! خەڵك نارازییە کە میراتی وەحشیترین ڕژێم دامودەزگاو دادگاکان بەرێوە دەبات کە ئەم میراتانە دەستی هەزارەها بکوژی ئاوەڵاکردووە کە دایك و خوشك و ئامۆزاکانیان لەژێر بەهانەی پوچی ناموس پەرستی خەڵتانی خوێن بکەن, فەرهەنگ و داب و نەریتێکی لە کۆمەڵگا زاڵ کردووە کە ئینسان بە بینینی هێرنجی دێ. لەبەر ئەم هۆکارانە لەماوەی 3 ساڵی رابردوو خۆپیشاندانەکان و ڕاپەرینەکان و مانگرتنەکان ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لە پەرەسەندندان و هەر ڕۆژێك لە سوچێکدا دەتەقێتەوە سەرباری ڕێگریەکان. بەڵام هەموو ئەم ڕووداوانە تەنها یەك مانا پەیدا دەکات کە قلشت و درزێکی گەورە لەنێوان خەڵك و دەسەڵات بوونی هەیە, تەنانەت لە ڕانیەو چوار قورنە دوایی خۆپیشاندانەکان پیاوانی پۆلیس و ئاسایش زۆر لە خۆیان ترساون کە خەڵکی نارازی بەردبارانیان نەکەن! لە کۆتاییدا دەڵێم , بەدەست ئەم دەسەڵاتانەوە ئێش و ئازارو مەینەتی و ناخۆشی نەماوە نەیچێژین, ئێستاش وا وردە وردە وەکو مۆم دەتوێینەوە, بەڵام ئەوەمان باشە دۆست و دوژمنی خۆمان دەناسین.